

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predel 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 127 • Maribor, četrtek, dne 7. novembra 1940 • Leto XV

Namesto razmotavanja zamotavanja

Dogodki in ukrepi osnih sil kažejo na nove akcije neznane smeri in neznane obsežnosti. Akcije so odvisne od mednarodnega položaja, ki je tudi vsak dan lahko drugačen, ker ga diktirajo ožji in širši interesi predvsem večjim imperia-lističnim (zavojevalnim) državam, opor-tuniteta (primerna priložnost) pa tudi manjšim in malim.

Tako vidimo, da Rusija čaka, za-go-tavlja »teoretično« nevtalnost. Vršil se pritisk na Turčijo. Grčija pa je že v vojni. Državama osi in Angliji gre za to, da v tej vojni razširita svoj vpliv na čimvečje ozemlje zlasti tudi v Afriki rom na pripravo vojaških akcij v Afriki in okoli Sueza. V vzhodnem Sredozemlju in obmejnih teritorijah se pa križajo interesi. Anglija si želi ohraniti tam vpliv, Rusija si ga želi pridobiti. Križanje interesov bo težko premostiti z medsebojnimi koncesijami in mora za-raditega vesti le do zamotavanja mednarodnega položaja.

Tako imam pred seboj veliko ugan-ko bodočih dni, tednov ali mesecev.

Naša država, ki se nahaja sredi tega vrtinca, je storila vse, da se ne zamota v vojno. Ohranila je najboljše odnose v vseh sosednjih držav, ki same, zla-sti osni državi, deklarirajo, da hočejo spoštovati njeno nedotakljivost, ker je storila vse, kar je mogla v interesu do-brega sosedstva.

Nemški tisk poudarja, da se nasprot-niki zaman trudijo, da bi porušili prija-teljstvo med državama osi in Sovjetsko Rusijo. Načela, ki so bila sprejeta ob sklenitvi pogodbe med Nemčijo in Ru-sijo, se niso nič izpremenila. Tudi go-spodarski odnosi se med obema dr-žavama kar najboljše in ugodno raz-vijajo.

Toda položaj je vsak dan drugačen in kar se reče danes, jutri že več ne velja.

Neenake plače industrijskih delavcev v državi

Zagrebski »Jugoslov. Lloyd« raz-motri o seljenju industrije na jugo-vzhod države. V svojem razmotrivanju pravi, da nižje mezde na jugu niso pravi vzrok. — Že 20 let obstoja razlika, da se plače delavstva od jugo-vzhoda proti severozahodu dvigajo. — To je pa v zvezi s stanjem življenjskega standarda (načina življenja). Čim nižji je ta, tem manjše zahteve so. Iz mezd-nih razlogov bi se mogla zaradi tega se-liti le industrija, ki ne potrebuje dobro kvalificiranih delavcev. Te industrije skoraj ni. Za nekvalificirano delavstvo s sela, ki manj izdelava in slabše, se rabi razmeroma dolgo časa, preden enako ustrezno potrebam kakor dobro kvalifi-cirano delavstvo. Delovna sila ne more torej biti vzrok selitve. — Tako pravi omenjeni list. Vzroki so torej druge. Najbrže v gospodarski in deloma v davčni politiki, da se industrija tako naglo seli.

Na afriškem bojišču

ni bojev, razen v zraku in manjših spo-padov izvidnic. Dne 3. novembra je bi-lo nad Marsa Matruh v Egiptu se-streljeno 8 italijanskih letal in dve an-gleški letali. Dne 4. t. m. pa je bilo zbi-tih 7 italijanskih in 6 angleških letal.

Na Finskem so uvedli karte za obleko in čevlje. V tekstilnih tovarnah je pa radi po-manjkanja surovin vpeljan petdnevni delovni teden.

»Litva bo spremenjena v trdno oporišče ko-munizma«, je izjavil te dni predsednik sovjetsko-litavskih ljudskih komisarijev.

Skrbite za prehrano in ostalo preskrbo prebivalstva!

Delavsko združništvo in del. prehranjevalni odbori naj vodijo preskrbovalno akcijo

S treh strani preti nevarnost preskr-be prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. Pomanjkanje draginja in še vedno premajhni zaslužki delavcev in nameščencev. Še hujše bo za nezaposle-lene.

Naredbo o prehranjevanju že imamo. Imamo centrale. Ni pa še izvedena or-ganizacija krajevnih in obratnih preskr-bovalnic. Po naredbi bo moral preskr-beti življenjske potreb. za svoje usluž-bence vsak obrat, ki zaposluje najmanj 30 oseb vsaj za en mesec. To je na-črt, ki znači resnost vprašanja. Mislimo pa, da je izvedba take organizacije zve-zana z mnogimi težkočami tehnične, včasih tudi materialne strani.

Preskrbo prebivalstva bi morale pre-vzeti gospodarske in konzumne zadru-ge, ki naj bi pritegnile v svoj preskrbo-valni krog delavstvo obratov v svojem okolišču. Da bi se preskrba lažje in ne-moteno vršila, bi pa morali razni obrati podpreti akcijo moralno in materialno vsaj s krediti, če bi zadruge ne razpo-lagale s potrebnimi sredstvi. Trenutna naloga združnega gibanja je, da v tem

pravcu napne vse svoje sile, da bo pre-skrba bolje izvedena.

Mnogo krajev pa imamo, kjer delav-skih zadrug ni. Tam je potrebno, da se zaupniki strokovnih organizacij v raz-nih obratih tudi organizirajo v tak pre-skrbovalni odbor, ki naj prevzame pre-skrbo za ves okolišč in za vse obrate v kraju. Obrati, ki imajo po naredbi dolž-nost preskrbovati svoje uslužbence z življenjskimi potrebščinami, bodo ne-dvomno rajši storili svojo moralno dolž-nost pri taki skupni akciji, kakor vsak zase. Lažje bodo ob kontroli ki jim gre, dovoljevali potrebne kredite in moralno podporo, kakor pa če bi te skrbi morali sami opravljati. Odkrito povemo, da akcijam posameznih obra-tov ne zaupamo, ker so dražje, organi-zatorično težko izvedljive in bi tudi nikdar ne mogle biti brez pomanjklji-vosti.

Preskrba v rokah delavskih zadrug, delavskih strokovnih in obratniških za-upnikov, bi se ob znani vestnosti naših zaupnikov, o tem smo prepričani, ob-nesla najboljše.

Iskreno torej svetujemo vsem našim gospodarskim in strokovnim organiza-cijam, če še niso pričeli s podobnimi akcijami, da jim posvetijo vso svojo skrb in ljubezen.

Pripravljajo naredbo o preskrbovanju

V Beogradu izdelujejo načrt naredbe o aprovizacijah. Občine naj bi ustanovile posebne preskrbovalne urade. Podjet-niki, ki imajo nad 30 delavcev pa kon-zumne zadruge. Sredstva za nabavo blaga naj bi dajale občine tu, tam pa podjetniki. V koliko je tak načrt izved-ljiv, bo pokazala praksa, ker bodo te oskrbovalnice samočasne. Konzumne zadruge so nekaj več, so sad ideoloških in materialnih interesov ter požrtvova-nja. Nove ustanove naj bi zaenkrat o-skrbovale prebivalstvo s krušno moko, fižolom, mastjo, jedilnim oljem, sladkor-jem in kurivom. Kako si pa mislijo, da bi te ustanove zbirale potrebščine, če bi jim jih ne dobavljale prehranjevalne centrale, nam pa ni jasno, ker je vse glavno blago bolj ali manj monopolizi-rano.

Srditi boji vzdolž grško-albanske meje

Italijani so prekoračili grško mejo vzhodno od reke Vojuše in do izliva reke Kalamas v morje, Grki pa so od Gramos pogorja do jugoslovanske meje vdrlí na albanska tla.

Na albanskem bojišču se sedaj raz-vijajo veliki boji. Gorat teren onemo-goča uporabo motoriziranega orožja, ra-zen v Epiru, ob obali Sredozemskega morja.

V Epiru (vzhodni del fronte) ob Sredozemskem morju so italijanske čete do-spele do izliva reke Kalamas in do iz-vira Vojuše. Boji na tem področju se bi-jejo za posest mesta Janine, od koder vodi cesta na jug.

Iz smeri Florine pa so grške čete vdre-le na albansko ozemlje in grški topovi obstreljujejo mesto Korčo. Po poročilih z naše meje se Italijani trudijo, da bi prepodili Grke z višin okrog Korče, to-da boji še niso zaključeni. Razvoj ope-racij na tem področju je z naše meje mogoče zasledovati.

Napori Italijanov, da prodre iz smeri Korče v Grčijo in do Florine so razum-ljivi, ker bi s tem italijanske čete do-spele v ravnino in na ceste, ki vodijo do Soluna.

Letala se živahno udeležujejo na obeh straneh. Italijani so z uspehom bombardirali že celo vrsto grških mest in naselij. Grki pa, vračajo milo za dra-gó z bombardiranjem mest v Albaniji, dočim angleška letala mečejo bombe na južna italijanska mesta, kot Brindi-si, Bari in Neapelj.

Italijani poročajo, da so pri napadu na Neapelj, dne 3. novembra ponoči vse bombe padle v morje trije ljudje so bi-li ubiti in 2 ranjena.

Italijani poročajo, da so sestrelili že okrog 20 grških letal, približno toliko sestreljenih italijanskih letal pa javlja-jo tudi Grki, ki še dodajajo, da so vjeli pri Korči mnogo italijanskih vojakov, zaplenili topove in strojnice.

Italijani zanikajo vse vesti o kakšnem obkoljenju njihove armade pri Korči. (Gorica).

Angleži so se izkrcali

ne samo na Kreti, ampak tudi na Samo-trakih, otočju, ki leži samo 50 km od-daljeno od Dardanel.

Izmenjava poslanikov

Italijanski poslanik je z vsem osebjem in italijansko kolonijo zapustil Atene, istočasno je odšel tudi grški poslanik iz Rima. Vlak z grškim poslanikom bo ča-kal na jugoslovanski meji, dokler ne bo javljeno, da je vlak z italijanskim po-slanikom iz Aten privozil čez jugoslo-vansko mejo.

Bombe na Bitoli

Neznana letala so vrgla na mesto 21 bomb, ki so ubile 9, ranile pa 21 oseb AA poroča, da so tuja letala dne 5. novembra popoldne trikrat preletela naše ozemlje in vrgla na Bitolj 21 bomb, od katerih jih je 19 eksplodiralo. 9 oseb je ubitih, 21 pa ranjenih.

Izdani so bili ukrepi, da se z vsemi sredstvi oborožene sile prepreči vsak nadaljni poskus kršitve naše meje.

Ko bo komisija ugotovila, čigava leta-la so metala bombe, bo vlada ukrenila vse, kar je potrebno.

Roosevelt izvoljen

Zedinjene države bodo nudile vso pomoč Angliji.

Volitve volilnih mož v Zedinjenih dr-žavah dne 5. novembra so se vršile ob doslej nepopisnem zanimanju vse jav-nosti. Množice so naravnost preplavile ulice velikih met, kjer so zvečer z zvočniki javljali izide. Prvi izidi so bili znani ob 17. uri. Ob polnoči je bilo jas-no, da je Roosevelt izvoljen. Njegov pro-tikandidat Willkie je imel nagovor na svoje volilce po radiu, v katerem jim je sporočil, da je poražen, toda zadovo-ljen z izidom. Demokratska stranka pa je pozvala svoje volilce, da naj bodo obzirni napram pristašem republikanske stranke, ves narod pa naj se združi v obrambo svobode in demokracije.

Po poročilih o polnoči je bilo na 46 tisoč voliških oddanih 11 milijonov gla-sov za Roosevelta in 8 milijonov za Willkieja. Od 531 volilnih mož (kolikor štejeta poslancev kongres in senat), jih je dobil Roosevelt 447, Willkie pa 84.

Volitve se vrše po večinskem sistemu. V okrožju, v katerem dobi kandidat ab-

solutno večino, dobi tudi vse volilne može.

Udeležba volitev je bila rekordna, vendar še ni znano, koliko volilcev od 50 milijonov upravičencev, je šlo na vo-lišče.

Z zmago Roosevelta, ki bo sedaj pred-sednik do leta 1945, je zagotovljena Angliji vsa pomoč Združenih držav.

Tanger priključen Španiji

Tanger, ki je bil doslej pod medna-rodno upravo, je Španija priključila španskemu Maroku.

V Angliji bodo ta ukrep španske vla-de proučili. Povdarjajo pa, da je mogo-če ta ukrep v zvezi z razgovori Petaina s Hitlerjem. Sporazum med Francijo in Nemčijo bi utegnil odločiti o usodi Tan-gerja drugače, kot pa bi bilo ljubo španski vladi, zato se je odločila za ta ukrep.

Letalska vojna na severu

Uspeh nemške podmornice.

Neka nemška podmornica je potopila pretekli teden dve pomožni angleški križarki »Laurentic« (1872 ton) in »Patroclus« (1314 ton) ter trgovinsko ladjo »Casanaro« (5376 ton). Angleško poročilo omenja izgubo obeh ladij in pravi, da se je z »Laurentica« rešilo 52 častnikov in 316 mornarjev, s »Patroclusa« pa 33 častnikov in 230 mornarjev.

Nemško uradno poročilo za dan 4. novembra pravi, da se je kljub slabemu vremenu nadaljevala nemška letalska ofenziva v prvi vrsti na London, pa tudi na več drugih krajev v južni in srednji Angliji. Razbita je bila na več mestih neka važna železniška proga in težko zadeta vojaška taborišča. Popolnoma razdejana je bila neka tovarna orožja. Letala so streljala tudi s topovi in strojnimi. Po nemških poročilih so imeli v Londonu v oktobru 16 dni odnosno 390 ur letalskega alarma. Ponoči so trajali alarmi vsak dan od 20. do 7. ure zjutraj.

Dne 4. novembra ponoči so nemška letala vrgla na London 1.500 bomb. V noči na 5. november so letala napadla vojaške objekte, letališča, industrijske zgradbe in prometne naprave. Na letališčih v Wathshamu je bilo uničenih veliko angleških letal. Velika škoda na industrijskih zgradbah je bila povzročena v Coventryju, Liverpoolu, Hillingtonu, Edinbourghu in Leithu. Miniranje angleških luk se je nadaljevalo.

V oktobru je bilo po nemških poročilih sestreljenih 419 angleških in 138 nemških letal.

Angleško poročilo:

Angleško poročilo omenja, da so letala dne 3. novembra 70 minut bombardirala Kiel.

Dne 3. novembra je imel London miren dan, brez letalskega alarma. Zato

pa so dne 4. novembra Nemci izvedli napade v velikem obsegu. Vendar pa ne v rojih, ampak s posameznimi letali, ki so vrgla bombe na različnih točkah mesta. Napadeno je bilo mesto Liverpool, potem kraji v severovzhodni, južnozahodni Škotski in srednji Angliji. — V nekem mestu je nemško letalo obstreljevalo delavce, ki so šli iz tovarne s strojinami. Vendar pa je bilo mesto Liverpool doslej tri dni brez napada. — Angleška letala zaradi slabega vremena niso letela nad Nemčijo.

Angleži so 5. novembra čez dan in zvečer metali bombe na pristaniške naprave v Le Havre, Boulogne sur Mer ter na letališče Monvieu v severni Franciji. V teku dneva je bilo sestreljenih troje nemških in troje angleških letal, trije piloti pa so se rešili.

Angleži poročajo, da so sestrelili v času od 27. oktobra do 3. novembra 52 lovskih letal in 28 bombnikov. Nemci so izgubili 149 letalcev, Angleži pa v istem času 46.

Potopitev podmornic

Dne 4. novembra sta bili potopljeni 2 nemški podmornici, ena italijanska pa se je morala zateči v pristanišče Tanger v Afriki, ki je pod mednarodno upravo in bo morala izpluti v 24 urah, ali pa bo razorožena.

Nova mornariška letala

Reuter poroča, da je angleška vlada nabavila nove vrste mornariških letal, ki bodo znatno povečala udarno silo angleškega brodogradstva. Ta letala so izredno močno oborožena in še mnogo bolj okretna od vseh vrst dosedanjih vodnih letal. Pet angleških ladij nosilk letal, ki bodo v kratkem dograjene, bo opremljenih samo s temi letali.

Kreta in pomorska pot Italije v Libijo

Angleži o otoku Kreti kot vojnemu oporišču.

Reuter poroča: V angleškem vojnem ministrstvu naglašajo, da je grški otok Kreta v Sredozemskem morju izredno velikega pomena, tako za Italijo, kot tudi za Anglijo. Za Italijo bi bil imel pomen, ako bi ga bila zasedla italijanska vojska. S posestjo tega otoka bi bila Italija zadala angleški nadvladi na Sredozemskem morju hud udarec. Ker pa so se sedaj Angleži izkricali na tem otoku, so si s tem samo utrdili svojo premoč v Sredozemlju. Kajti z otoka Krete je mogoče uspešno nadzirati edino vodno pot Italije, po kateri se preskrbuje Grazijske armade v Libiji. Istočasno pa je Kreta kot nalašč za izvajanje nad-

zorstva nad vsem italijanskim Dekanonom (otočju ob obali Turčije). Z otoka Krete bo sedaj angleško letalstvo in mornarica lahko podvzemala uspešne akcije proti Dekanonu, proti Libiji in tudi proti Italiji.

Vojna na Sredozemskem morju

Reuter. Angleško mornariško poveljstvo poroča, da je bilo od začetka vojne in do 1. novembra potopljenih 29 italijanskih podmornic, to je ena četrtnina podmornic, ki jih je imela Italija ob začetku vojne.

Doma in po svetu

»APELIRAMO NA VSE NAROČNIKE NAŠE GA LISTA, ki so z naročnino v zaostanku, da jo nemudoma poravnajo, bodisi pri poverjenikih, ali po poštni položnici. Naša uprava doslej ni povišala naročnine, da bi bo z ozirom na draginjo, zaradi katere so se znatno dvignili tudi izdatki za naš list, v kratkem času to primerno storiti. K temu ukrepu pa bodo največ pripomogli oni nezavedni naročniki, ki tudi v teh resnih časih ne plačujejo redno naročnine, četudi jim je gotovo znano, da se »Delavska Politika« vzdržuje izključno le z naročnino in ne dobiva nikakršnih podpor. V bodoče bomo primorani vsakemu naročniku, ki ne bo v začetku meseca poravnal naročnine, ustaviti dostavljanje našega lista. Zato ponovno pozivamo vse prizadete naročnike, da poravnajo naročnino redno vsak mesec. — UPRAVA.

»Pri nas ne izvira draginja od gospodarstvenikov«, tako trdijo naši gospodarstveniki. Pravijo namreč, da je mnogo drugih činiteljev gospodarskega, finančnega, političnega in psihološkega značaja. Te izjave ne bomo pojasnjevali, ker je razumljiva. Opozarjamo pa na te trditve v našem listu, ko smo poudarili, da tako ogromna podražitev, kakor jo imamo, za naše proizvode in pridelke ni artemeljena. V tem se strinjamo z gospodarstveniki. Dalje pravijo, da problem preskrbe prebivalstva z blagom vsebuje dejansko tri probleme: 1.) problem nabave blaga v čimvečjih množinah, 2.) problem cen in tretji problem pravilne razdelitve blaga med posameznike. Gospodarstveniki se tudi pritožujejo da je maksimiranje cen za blago napačno. Mogoča bi bila le kontrola cen. Nabavnih cen za blago ni mogoče maksimirati, ker te določajo močnejše sile. Smelo bi se le določati za trgovce za služek na podlagi nabavnih cen.

Maksimalne cene jedilnega olja. Maksimalna cena namiznega jedilnega olja za 1 kg je din 27.75 ali 1 liter din 25.50. To je prodajna cena na drobno. Prodati se sme četrt litra olja na mesec na osebo. Večjo količino lahko dobe le bolniki, ki ne smejo uživati drugih maščob. Neznanim kupcem naj trgovci prodajo odkloni.

Sladkorja bomo pridelali 15.000 vagonov. Domača poraba ne znaša niti 10.000 vagonov. Ostali sladkor bomo izvažali.

V Švici vsako nedeljo na volišče. Kljub spreminjenim razmeram in vojni v Evropi se v Švici strogo spoštujejo vse določbe ustave, ki je zgrajena na res demokratičnih temeljih. Med drugim se v Švici brez prestanka vrše vse volitve in teh volitev je mnogo, ker volijo ne samo občinske odbore, kantonalne svete, kantonalne vlade, ampak tudi višje uradnike in razen tega se vrši ljudsko glasovanje za vsak količnik pomembnih zakon ali celo uredba lokalnega značaja. V obmejnem kantonu Schaffhausen (znano središče industrije ur) v nemškem delu Švice hodijo volici že od 20. oktobra naprej vsako nedeljo na volišče in bodo te volitve raznih zastopstev končane šele 24. novembra. Neke nedelje v oktobru so bile v tem mestu občinske volitve. Pri teh volitvah je bil ponovno izvoljen za župana s. W. Pri-

golf, urednik socialističnega dnevnika »Arbeiter-Zeitung«.

Bivši predsednik španske republike Manuel Azana je umrl v prognanstvu v Montaubanu v Franciji, dne 3. oktobra t. l. Bil je v 61. letu. Po misljenju je bil mož naprednjak, osebno pa poštenjak. To mu bo ohranilo v zgodovini trajen spomin.

17 letnico fašističnega režima so praznovali v Italiji dne 28. oktobra. Ta dan pred 17 leti so fašisti zasedli Rim in prevzeli vladu. Dne 3. t. m. je objavilo Mussolinijevo glasilo »Popolo d'Italia« članek o malih in velikih narodih. List pravi, da popolna vlada držav osi zahteva, da se ji podreje vsi mali narodi — ki žive v življenjskem prostoru Italije in Nemčije — politično, gospodarsko in duhovno. Namesto naroda bo uveljavljen novi pojem »življenjskega prostora«, ki pripada velikim industrijskim imperijem, kateri edino so poklica i vladati na zemlji.

Papež in politika. Švicarska »Thurgauer Arbeiterzeitung« poroča, da prihajajo iz Italije glasovi, ki pravijo, da stoji papež popolnoma na strani držav osi in se hoče vključiti v nov evropski red, ki se bo osvojil »osnovnih smernic iz leta 1789« (francoske revolucije).

250 letnica naselitve Srbov v Vojvodini bo letos. Slavili bodo ta jubilej v decembru v Sremskih Karlovcih.

Za preselitev Hrvatov na Hrvaško nastopa hrvatski irankovec, ali sedaj mogoče že nekaj drugega, pisatelj dr. Budak. Kam bo mož spravil tisti milijon Hrvatov, ki bi jih prepeljal kot Mojzes Izraelce nazaj na Hrvaško, najbrž sam ne ve, kakor tudi ne ve, kakšen bo konec preseljevanj narodov. V sv. pismu stare zaveze pa lahko čita, da je Mojzes pripeljal vse Izraelce v obljubljeni deželo, toda ne za dolgo in zopet so se raztepli križem sveta. Najbrž bi se Hrvaati tudi kmalu naveličali dr. Budaka, ako bi sledil njegovemu klicu in prišli iz daljnjega južne Amerike nazaj v revščino, a. Manj demagogije, pa več stvarnosti, potem bi bilo tudi manj zmede in prisiljenih ljudi.

Kaj bi mi brez židov? »Slovenec« neprestano prinaša poročila drugih listov o židih v Jugoslaviji. Iz teh poročil je razvidno, da je večina industrije pri nas v židovskih rokah, pa tudi trgovina je židovska. »Slovenec« se kar trese pri pomisli na to naše po židih okuženo gospodarstvo. Ako je stvar resnična, potem moramo reči, da se mi tresemo pri pomisli na to, kaj bi bilo z nami, da nam niso židje zgradili industrije in trgovine. Kako bi bilo z našo državo, v kateri so protizidovski gromovniki »Slovenčevga« kova gradili k večjemu kakšne nepotrebne stvari, drugače so pa zabavljali, sanirali s tujim denarjem svoje polomije in živeli od židovskih inseratov.

Veliko tvornico umetne svile ustanove v Bosni. Pri nas še ni nobene tvornice za umetno svilo. Pač pa smo uvozili od 1939 do danes okoli 3 milijone kilogramov preje iz surove svile, ki je veljala nad 97 milijonov dinarjev. Investicijski kapital bo znašal 250 milijonov dinarjev. Potrebne stroje dobavi Nemčija. — Ustanovljena družba za gradbo tovarne pa bo imela 50 milijonov dinarjev glavnice.

Telban Janko:

KDO JE KRIV?

To kar vam danes napišem, ni izmišljena snov, tudi ni črtica, ne novela vzeta mimogrede iz zraka, pač pa je resnica, ki jo je usoda začrtala devetim, petim, ne, dvem, bolje rečeno trem zemljanom.

Nekje med Vrhniko in Logatcem sva se srečala. Lep večer je. Jasno nebo in mlada luna. Okrog in okrog šumi gozd, se pogovarja, tiho, tajinstveno šepetajo listi, gori v brdu laja srnjak, tam doli v dolini vriska nekdo, morda mlad zaljubljenec, ki se vrača od svoje izvoljenke. Težke, jeklene čelade stiskajo glavo, nož na puški se blešči v luninih žarkih, cev strojne puške naravnana, da bruha smrt, se sveti, okinčana kot mlada nevesta, nova, pripravljena, da brani domovino, svobodo.

On stražar, jaz poveljnik straže, lahko pa obrnete narobe.

Lepa, tiha noč, a vendar polna življenja. Lunin žarek mu je padel na obraz. Mož štiridesetih, morda štirinširidesetih let. Nerad vprašam za starost, posebno ne ženske.

Lepo oblikovana glava, v lice obrt, brez brk, mladostna koža, precej zago-rela, lepi lasje, na temenu malce sivi, velika močna postava. Hrvaško, zagorsko narečje.

Oče.

Na ravnini tam preko Drave, Mure, Save, Kolpe, bog zna, ležita oddaljena tisoč metrov drug od drugega dva dvor-

ca. Žito žanjejo in mlatilnice ropotajo. Kleno zrnje pada v vreče in kupi slame rastejo v višino. Potne srage polzijo po licu, po temenu, delavcem in delavkam, stroj brni, neugnano. Zahteva hrane, ne čaka, vedno naprej.

Točno pred enaindvajsetimi leti. Ista slika. V južni smeri dvorec Stevo Jovanoviča, v vzhodni Zvonko Stefanoviča.

Dve ravni cesti, morda kolovoza ali pa tudi stezi držita na polje.

Iz dvorca Jovanoviča pripelje voz z okrepčilom za delavce. Na njem sedijo gospodar, njegova žena in hčerka, mlada osemnajst let stara Ljubica.

Da, Ljubica.

Kako je bila lepa v bujni mladosti. Prožna, poskočna, imela je eno tistih lastnosti, ki so malokateremu dane od narave, da je vsak gib in vsaka kretanja kot bi jo naročil.

Ne bom popisoval las, lica, telesa, oči. Ako rečem, da je bila lepa, predstavljajte si jo vsak po svojem okusu, tako bom vstregel vsem.

Zame je vsak človek lep, ako je njegova notranost plemenita in grd vsakdo, tudi če ga je narava obdarila z vso telesno lepoto, kar jo premore, ako ima pokvarjeno srce in dušo.

Skoraj istočasno se je tudi od dvorca Stefanovičevih odtrgal voz. Gospodar in sin Zvonko, sta hitela na polje k mlatičem.

Oče me spominja na romunskega bojarja, enaindvajsetletni sin, prešeren v mladosti, se ni mnogo spremenil, ko sva se po dvajsetih letih srečala nekje med Vrhniko in Logatcem.

Odmor. Stroji utihnejo. Okrepčilo.

Gospodarji se snidejo, pogovor teče o gospodarstvu, mlada pa se vsedeta na kup slame in budita čustva, ki jih pozna samo mladost, pomlad in ljubezen.

Polagoma se začne mračiti. Delavci odidejo vsak na svoj dom, stroji spokojno počivajo, stari prisedejo k mladima na slamo.

Zrela pšenica diši po kruhu, iz slame udarja svojevrstni duh, nad poljem pa se začno vzdigovati lahne megle.

»Zvonko, zapoj nam pesem, tisto, ki jo imam najbolj rada«, prosi Ljubica.

»Ne vem, ako bo šlo?«

»Prosim.«

Lep, mlad glas, zvočen, ne tisti kričavi, bahavi, glas občutka, ki išče ljubezni, ali že ljubi, glas pomladi, glas diha zemlje, pesem večera, ko lega vse k počitku, mirno in rahlo narašča, se zgublja v daljavo, se vrača nazaj, trepet, vnema, zveni in se zgublja v žitnem klasju, on poje, poje:

Zapoj si pesem, ko muči te tuga,
za tugo pesem najboljši je lek,
ko mine ena, na vrsti je druga,
s pesmijo preživi ves vek...

Našo moč in naš duh pesem jača,
s pesmijo večno ostal bodeš mlad,
človek, ki s pesmijo po svetu koraka,
ne ve, kaj bol je in ne kaj je jad.

Zato, zapoj le pesem veselo,
ki vsako bol ti že v kali zatre,
zato jo ljubi polje in selo,
in ljubi jo mesto nad vse...

»Krasno, hvala«.

Ljubica je zardela in njena glavica se je sklonila na prsi.

Prišlo je kar je moralo priti. Dva nenakana pola sta se združila, spojila. Tudi zdravnik nas uče, da imamo dvoje rdečih krvnih elesc, ki ustvarjajo ljubezen, simpatijo. Jaz pa bi vam jih naštel več: bogastvo, zlato, denar, dragulji odlikovanja, čast, pokroviteljstvo...

Prokuristi, ravnatelji, višji uradniki, veleindustrijalci, bankirji, rentirji in vsi ki imajo moč v rokah

Gornjih desetisoč

Ljubezen se ne kupi na borzi.

Ona nastane iz plemenitega čustva, ki se prelevi v trajno prijateljstvo.

»Zvonko, čuj, mati sem.«

»Oprosti, Ljubica, jaz nisem oče.«

Telo je dobivalo vedno bolj polne oblike.

Iz dekliča je postala žena. Grudi so se napenjale in mati je postala pozorna.

»Ljubica, kaj je s teboj?«

»Mati, v noči, ko sem spala pri odprtem oknu, je prišel v mojo sobo gad. Oči so se mu svetile in sikal je. Zvil se v klopčič, zrl me nepremično, uspaval, omotil, potem se pa pognal med moje prsi, na celo telo ter pičil, otroval do smrti. Mati ti, mati bom jaz.«

Omedlela, zgrudila se je na tla. Prišel je zdravnik, močili so jo s kisom.

Zdrnila se je, ko je vstopil oče.

Mrko je gledal in lasje so mu še bolj osiveli.

(Dalle prihodnjic.)

Iz naših krajev

CELJE

Poslovalnica OUZD v Celju dobi nov dom. Že več let so se vršile priprave za zgraditev uradnega poslopija OUZD v Celju. Poslopje, ki se je te dni pričelo graditi bo veljalo 2.750.000 dinarjev in bo enonadstropno, ki pa dobi podnebo še drugo nadstropje. Novo poslopje bodo gradili na sosednji parceli in po preselitvi urada v novo hišo, podrla staro ter dozidali še drugi del poslopija. Izpopolnili se bodo zlasti ambulatorij vseh panog. V poslopiju bo urejeno tudi higiensko kopališče.

Čuden nameščenec. Ogromno je že število celjskih tvež, ki ne upoštevajo sedanjih težkih razmer in naraščajoče draginje, kakor tudi ne predpisov banske uredbe, da primerno zvišajo plače svojemu osebju, čemur se toliko ne čudimo, kakor nekemu nameščencu, ki ima velik vpliv na nekatere tvežke, vendar se vedno bolj zavzema za razne delodajalce, češ, da plače odgovarjajo današnjim razmeram. Nameščenci se čudijo tako uglednemu nastavljenju, ki je proti draginji dobro zavarovan.

TRBOVLJE

Veliko kritike je bilo sedaj med delavci, posebno med tistimi, ki čakajo na rudniško stanovanje in imajo večje družine. Kljub temu, da so že zaposleni pri podjetju od 10 do 25 let, pa še vedno ne dobijo rudniških stanovanj. Pač pa dobi vsak na novo sprejeti, boljši delavec (ako je priporočen?) takoj stanovanje. Pred 6 meseci je bil sprejet v elektrarno tukajšnji čevljarji mojster. Sedaj pa je — tako se govori, mi pa tega ne trdimo — njegov stric dobil lepo in veliko stanovanje, dasi nima več kot enega otroka. Upravičeno se zgražajo sedaj rudarji, ki so že skoraj pol svojega življenja garali pri TPD, pa še nimajo stanovanj. Čudimo se ravnanju TPD, da je tako malo uvidel napram svojemu delavstvu. Velikega strica čevljarja bi pa prosili, da naj s svojim vplivom skuša doseči pri TPD, da bo gradila več stanovanj. (Manjka vsaj 200 rudarskih stanovanj.) In da se bodo k rudniku sprejeli, mali v delo res rudarski sinovi, posebno tisti, ki odslužijo vojaški rok. Čevljarji pa naj ostanejo pri svojih kopitih.

Dramski odsek »Vzajemnosti« bo vprizoril za otvoritev sezone v soboto, dne 9. novembra ob 8. uri zvečer in v nedeljo, dne 10. novembra ob 14. uri pop. veseloigro z godbo in petjem v 3. dej. (v 5. slikah) »Pekovski«. Kakor vselej, tako vas bodo tudi sedaj zadovoljili naši dilantanti s to prireditvijo. Vstopnice so že v predprodaji in trgovini »Delavskega doma«. Pevske točke spremlja delavski orkester. Vstopnina običajna. Za obilen obisk se najviljudneje priporoča — odbor dramskega odseka.

HRASTNIK

Električni vod dolske električne zadrge je potreben temeljitega popravila, kar sklepamo iz tega, da sta nekdanji v pretečenem tednu bila kar dva, docela preperela drogova močno nagnjena nad cesto. Držale so ju le še močne žice v tleh, da se nista popolnoma zrušila na cesto. Omenjeni zadrugi priporočamo, da skrbijo za popravila, ne le za pobiranje pristojbine, da se ne bo po nepotrebnem ogrožala varnost mimoidočih in prometa. Saj pravijo, da zadruga drugače dobro stoji, razen drogov.

ZABUKOVCA

V živo je zadel dopis iz našega kraja, ki je bil objavljen v »D. P.« z dne 24. oktobra. Za bil objavljen je od konca do kraja resnična, je bilo tako zanimanje, da si ga je eden izmed nergačev izposodil kar pri gostilničarju, seveda brez gostilničarjevega dovoljenja, in ne da bi ga bil pozneje vrnil. Pri čem bo še večkrat kaj takega v našem listu priobčeno, bo dotični storil najbolje, ako si »D. P.« naroči. Prav nič mu ne bo škodilo, ako jo bo čital stalno, mogoče bo še enkrat kaj koristnega iz nje. — Danes bi svetovali ljudem, ki smo jih zadnjic opisali, da naj si svoj trud, kako priti h koritu, v katerem se menda pretakata samo med in mleko, olajšajo na ta način, da se ne mučijo z iskanjem članov zadrge po okolici in v hribih, ampak naj si njihove naslove prepisujejo kar v zadrugi. Ako sami ne morejo do njih, pa naj mogoče pošljejo kakšnega revizorja, ki bo to delo opravil zanje.

LAŠKO

Malomeščansko hlapčevstvo. Ker so glavni organi v Laškem izvedli takozvano racijo pri podjetjih in obrtnikih glede »minimalnih mezd«, se je čutil nek pomočnik pri tvežki milijonarja D., dasi je slo vendar za njegov interes, tako užaljenega, da je pisal pismo dopisniku »D. P.«, v katerem pravi: »Nič Vas ne briga, četudi delam za 100 din mesečno ali pa sploh za 150, on je pa pripravljen delati zastoj, medtem ko po drugih krajih tovariši s težko borbo izvojujejo pravice po zakonih. Sicer je vprašanje, če taka pisma pišejo pomočniki na lastno pobudo. Kmalu bomo morali reči: »Vsa čast organom, sramota pa za hlapce!« — Mogoče bo ta je užaljeni gospod čez par let drugače mislil in govoril, kot pa sedaj, samo da bo takrat — prepozno.

Zakaj tako? Kopališče Radiotherma ima tik nad rudniškim predorom nekaj gozda, kjer je neki domači delavec opazil dvoje dreves, ki sta že prepereli in suhi. Prosil je upravitelja, da bi mu jih dovolil posekati, a je dobil odgovor, da uprava sama rabi les. Že več dreves je strohnelo, ker jih niso posekali in mogoče tudi teh ne bi, če bi se ne nanje spomnil ubogi delavec. Pripominjamo pa, da pripadata prosilec in upravitelj isti organizaciji.

LJUBLJANA

Mladi delavec glasbenik Anton Korošec je umrl. Iz gorenjskih Cerkev je prišel približno pred poldrugim desetletjem v Ljubljano 14 letni deček Anton Korošec, da se je učil in izučil strojnega ključavničarstva. Deček sicer miren in tih, je bil ves vnet za glasbo in petje. Takoj se je priglasi za sodelovanje pri železničarski godbi »Zarja«, kjer je več let sodeloval tudi kot pomožni učitelj. Vezbal in vodil je delavsko glasbeno in pevsko društvo v Dobrunjah in s tem podpiral kulturno delo naše »Vzajemnosti«. Tone Korošec je bil dalje časa

MARIBOR

Skrb za čistočo v našem mestu ni baš na višku. Raznih cunj in papirnatih odpadkov je opaziti na ulicah izredno veliko, kar ne dela baš najboljšega vtisa. Ako bi se postavilo na prometnih cestah nekaj košaric za smeti, bi se ljudje kmalu navadili, da bi pazili na čistočo in ne bi metali teh odpadkov kar na ulice in ceste. Za nabavo takšnih košaric bi bili potrebni le neznatni izdatki. Mnogo huje pa je vraščanje javnih stranišč, ker jih je mnogo premalo, nekatera pa so vrhu tega v tako upnem stanju, da naravnost kriče po sanitetni komisiji, ki bi morala odrediti, da se ti nedostaki takoj odpravijo. Tako stranišče je, kakor smo to že ponovno opozarjali, na Meljski cesti pri viaduktu, pa tudi stranišče na Vodnikovem trgu, kjer se v bližini nahaja tržni prostor, ni mnogo boljše. V celnem mestu imamo zaenkrat samo dva podzemeljska stranišča in sicer enega na Aleksandrovi cesti, drugega pa pri mostu na Kralja Petra trgu oziroma Taborski ulici. Slednjega pa je redko kdo najde, ker je zgrajen na tako skritem in neprikladnem prostoru, da vedo zanj le bližnji stanovalci. Podzemeljsko stranišče na Glavnem trgu so ob priliki regulacije porušili in odstranili, ker pa ni bilo zgrajeno na mestu tega nobeno novo stranišče v neposredni bližini, je to zlasti neprijetno za ljudi s podeželja, ki prihajajo po opravkih v naše mesto. Vsega tega smo se že tako navadili, da človeka prav nič ne začudi, ko opazi človeške iztrebke kar na ulici. Dasi se nahajamo v izrednih časih, bi merodajni gospodje ne smeli puščati iz vida tudi taka vprašanja, ki niso našemu mestu baš v čast; iz higienskih razlogov je odprava takih nedostakov naravnost nujna.

Velika garaža mestnega avtobusnega podjetja je največja garaža v državi. Dolga je 85 in široka 35 metrov in se v nji udobno lahko zмести 30 do 40 avtobusov. Veliko dvorano pokriva na lahko vzpet obok, ki ga nosijo v rahlem loku razporejene lesene traverze, ki so posebnost svoje vrste. Nihče bi ne verjel, da se zamore les v tej obliki uporabiti kot gradbeni material; doslej smo poznali slične traverze samo iz železa. Garaža je opremljena z vsemi potrebnimi napravami po najnovejših izkustvih: na posebnem prostoru je pet kanalov, ki omogočajo, da se popravilci lahko kretajo pod vozovi. Z dvema velikima cilindroma na vrhu pritisk se lahko cel avtobus dvigne 3 metre v zrak. Tu je pokretni žerjav za dviganje in premikanje težke, pokretne mize za orodje, svetle delavnice, velik železostrogladni stroj, stabilna in pokretna kovačnica, velika skladišča za bencin, za metan, za rezervne dele in za vse druge potrebščine, oblačilnica za šoferje in delavce, stranišča, v prizidku je velika kotlarna za centralno kurjavo. Stroji v delavnicih so vsi na električni pogon. V prizidku na južni strani je prostor za upravo, s vetlimi parketiranimi sobami. Letos je 12 let, odkar je začelo mestno avtobusno podjetje obratovati s 6. avtobusi. Danes jih ima že 30 ter moderno avtobusno postajo na Glavnem trgu in sedaj še garaže. Ko bi le današnji čas bil tudi za razvoj avtobusnega prometa ugodnejši.

Riža je malo in kar ga je, je drag. Od lanskega leta naprej primanjkuje riža. Zlasti ni dobili riža dobre kakovosti. Pred kratkim je neka trgovina naročila riž. Dobavitelj ji je poslal vzorec. Lahko si mislimo, kako je bil presenečen trgovec, ko je ugotovil, da stane povzrojeni, neočisti in neizgubljeni riž din 16 kilogram, med tem ko je pred vojno stal največ din 5.50 do 6, tako zelo je narasla cena rižu. Dobro je, da Jugoslovani nismo Kitajci, katerim je riž glavna hrana.

Namizno jedilno olje po din 25.50 se sedaj dobi v mariborskih trgovinah. To namizno olje je torej že nekoliko cenejše kakor pa poprej, ko mu je bila cena celo din 48, vendar pa je zelo slabe kvalitete in do mala neužitno. Pristojne oblasti bi morale poskrbeti, da ne bodo konzumenti oškodovani še na ta način, da se jim bo za visoke cene prodajalo slabo oljato. Tega seveda niso krivi trgovci, temveč oljarne in tam bi bilo treba napraviti red.

Žitne cene na mariborskem trgu. Pšenica din 2.75, ječmen din 2.25 do 2.50, kuruza din 3 do 3.50, oves din 1.75 do 2, proso din 3.25 do 3.50, ajda din 2, proseno pšeno din 5 do 6, fižol din 3 do 5.

Gradnja cest bo treba strožje nadzirati. V Slovenskih gorah je bilo po vojni zgrajenih že precej cest. Izgleda pa, da je bilo pri gradnji teh cest premalo nadzorstva, ker sicer bi se ne dogajalo, da začno oporni zidovi, komaj par let po dograditvi ceste, razpadati in se drobiti, kot da so iz samega peska in malte, ne pa iz betona. Tako slabo delo ogroža ceste, ker ako popusti oporni zid na kraju, kjer se zemlja plazí, se kaj lahko zgodi, da lepega dne zasuje cestišče. Nesreče pri tem niso izključene. Tisti, katerim je poverjeno nadzorstvo nad gradnjo cest, naj bi se predvsem zanimali za trdnost opornega zidovja ob cestah, graditelje pa zavezalo, da jamčijo za oporno zidovje dalj, kot pa doslej.

5 odst. povišico mezd bodo dobili delavci tvežke J. Hutter in drug.

zaposlen v tovarni »Saturnus« v Mostah pri Ljubljani. V svojih skromnih razmerah se je odločil, da študira glasbo na ljubljanskem konservatoriju, kjer je odlično napredoval v vseh dodeljenih glasbenih instrumentih. Skromne razmere in silni napori so slabotnemu možu izpodkopale zdravje in je pred kratkim, ko je pričelo listje padati z dreves, preminul. Njegovega pogreba se je udeležilo glasbeno in pevsko društvo v Dobrunjah in ljubljanska »Zarja« po večji deputaciji, kakor tudi delavski in drugi pokojnikovi prijatelji.

O sklepanju zakonov po starokatoliških obredih je v zadnjem času mariborsko sodišče že ponovno razpravljalo. O veljavnosti teh zakonov sklepa sodišče na podlagi prijave mariborskega mestnega poglavarstva in je v večini slučajev doslej razveljavilo zakone sklenjene po starokatoliškem obredu, če je bil eden, ali pa oba prizadeta zakonca popreje poročena po rimsko-katoliškem obredu in nato sodniško ločena. V razsodbi glede vpokojenca R. J. je pred kratkim sodišče v Mariboru, kakor tudi apelacijsko sodišče v Ljubljani ugotovilo, da je zakon sklenjen po starokatoliškem obredu med vdovcem R. J. in njegovo ženo Z. R. veljaven, ker je bil prvi zakon žene Z. R. pred poroko razvezan. Kljub temu pa je sodišče naložilo stroške v znesku din 601.25 zakonca za utemeljitev, da se je postopanje o veljavnosti zakonite vezi uvedlo po službeni dolžnosti. Sodba je gotovo utemeljena in pravilna. Vprašanje pa je, kako naj upokojenca, ki dobivata mesečno din 493 pokojnine, plačata nastale stroške, dasi nista dala povoda za sodno razpravo, ker je bil njun zakon pravilno sklenjen, temveč se je tozadevno postopanje pri sodišču uvedlo na prijavo mestnega poglavarstva. Ta slučaj znova priča, kako neobhodno potreben bi bil nov enoten zakon o sklepanju zakonov, s katerim naj bi bil tudi pri nas, kakor n. pr. v številnih drugih državah (tudi v katoliški Madžarski!), predvsem obvezen le civilen zakon.

Zakaj je naročeno mestno kopališče samo na dva ljubljanska dnevnika? Več rednih obiskovalcev mestnega kopališča nas je opozorilo, da sta tamkaj na razpolago za čitanje samo dnevnika »Slovenec« in »Slovenski dom«, ni pa drugih listov, zlasti ne mariborskih. Nek obiskovalec kopališča je opozoril na to upravnika oz. blagajnika kopališča, ki je prvotno takoj pristal na to, da se naroči tudi »Delavska Politika«. Ko pa je bila prva številka dostavljena, je vprašal svoje predpostavljene, ki pa so odklonili naročilo oz. plačevanje naročnine. To zadržanje je vsekakor značilno, ker je jasno, da zahaja v mestno kopališče tudi mnogo prijateljev »Delavske Politike«, na drugi strani pa menimo, da nikakor ni prav, če se iz javnih sredstev plačuje naročnina samo za časopise, ki so upravi pri srcu, ostale časopise, ki izhajajo v Mariboru, pa odklanja. Ugotavljamo to predvsem zaradi tega, ker se sicer ob vsaki priliki tako rado povdarja popolna nepristranost mestnih podjetij.

Iz stavbišča pri državnem mostu, kjer bo stala palača »Vzajemne zavarovalnice«, so pričeli te dni odvažati zemljo in bodo verjetno kopali tudi temelje, ako bo vreme dopuščalo.

Zanimiva rokoborba med tukajšnjim »Pekovskim športnim klubom« in športnim klubom »Radnik« iz Zagreba, se bo vršila v nedeljo, dne 10. t. m. s pričetkom ob 10. uri dopoldne v »Sokolski dvorani«. Vsi prijatelji tega športa vabljani. — Odbor.

Zadet od srčne kapi je umrl kar na cesti Alfred Kuhn, vpokojeni blagajnik »Tvornice za dušik« v Rušah.

Tri kolesa in sicer kolo ev. št. 2-22.967, kolo ev. št. 2-142.678-21 in kolo ev. št. 2-140.118-20 so našli te dni v raznih ulicah in jih lastniki dobe pri Predstojništvu mestne policije.

»Konec poti« v Narodnem gledališču. V četrtek, dne 7. t. m. se ponovi pri premieri prodorno uspeša Sheriffova vojna drama »Konec poti«, ki jo vprizore gojenci dramske šole g. VI. Skrbinska. Da se omogoči obisk tudi delavskim slojem, veljajo za to prvo ponovitev znižane cene.

SELNICA OB DRAVI

Nova šola in vodovod. Pri novi šoli gradijo globok vodnjak, ki naj reši vprašanje preskrbe zdrave vode za šolo in kraj Selnico. Vodnjak bo dograjen. V šolskem poslopiju so že vzidane vodovodne cevi, kar je stalo preko 100.000 din. Odvodi porabljene vode se stekajo v presihajočo jamo pri šoli in odtod...? Doslej je Selnica uporabljala umazano potočnico, ali ni nevarnosti, da bi odtočna voda iz presihajoče jame in iz bližnje greznice okužila vodnjak? Kako misli o tem nadzorstvo nad stavbo? Selnčani bi radi slišali mnenje gradbenega nadzorstva? V šolski stavbi ni nobenega vodnega rezervoarja. Na hribu v bližini ga tudi ne bo mogoče zgraditi, ker bi to stalo gotovo din 150.000. Izgleda da je denarnih sredstev za dograditev šolskega poslopija že zmanjkalo, ker ni naročenega notranjega šolskega inventarja. Ako bi to bilo res, potem bi utegnile ostati vodovodne pipe in moderna splahovalna stranišča okras brez sleherne koristi. Selnčani bi zelo radi, ako bi odbor za gradnjo šole sklical občane na predavanje o novi šoli, na katerem bi gradbeniki in nadzorstvo nad stavbo povedali kako je stvar zamišljena in kako se načrt izvajati. Davkoplačevalci bi stavili razna vprašanja in nato dobili pojasnila, da bi ne bilo potem nobenih prigovorov in uganj več. Zlasti naj bi se pojasnila zadeva z vodnjakom poleg šole. Predlog je gotovo uvaževanja vreden in pričakujemo, da ga nismo stavili zaman.

POSLEDNJE VESTI

Nemška letala so v noči na 6. november že zgodaj zvečer začela napadati London.

Angleži so se pojavili nad Nemčijo in so metali bombe.

Od italijanskih bomb je bilo v Grčiji doslej ubitih 390 civilistov in 690 ranjenih. Italijani so metali bombe na Krf, vendar ni mnogo žrtev in škoda je majhna.

Uvoz vsega švicarskega časopisja v Italijo je prepovedala italijanska vlada za nekaj časa, ker poroča neobjektivno o italijanski vojni v Grčiji. Cesta od Narvika do Osla v dolžini 810 km je dograjena, javljajo Nemci.

Trgovinska pogajanja s Švico v Beogradu so začela. Švica bi rada dobila več naše živine.

Prevozi besarabskih Nemcev bodo v kratkem zaključeni. Barake za njihovo nastanitev v Zemunu in Zagrebu bodo nekaj časa prazne, potem pa pride v nje 13.000 Nemcev iz Dobruže, ki se istotako vračajo v Nemčijo.

Mezdno gibanje krojaških pomočnikov v Celju je zaključilo dne 6. novembra. Od 7. novembra naprej se povišajo mezde po kolektivni pogodbi z dne 30. septembra 1938 za 25 odstotkov. Od 2. decembra dalje pa bo povišek mezd znašal 27 odstotkov. Seveda bodo morali plačevati mojstri slabše plačanim pomočnikom vsaj minimalne mezde.

Iz Češke

Kakšen družabni stik z židi je prepovedan? Vodstvo »Narodne Zajednice«, ki je prešlo nedavno v nove roke, je objavilo v listih dve odločbi o židih, v katerih tudi podrobneje razlaga, kaj je prepovedano članom v družabnem stiku z židi: Če pride žid v trgovino, ga sme prodajalec vprašati samo, kaj hoče in navesti ceno ter lastnost blaga. Vsak drug razgovor o vremenu ali drugih stvareh je prepovedan. Če začne žid tak razgovor, ga je treba strogo zavrniti in mu povedati, kakšne so dopustne meje občevarjanja z židi. Če pride žid v gostilno ali kavarno, se ne sme niti lastnik, niti natakar z njim zabavati, temveč mu sme kvečjemu povedati, kaj imajo v kuhinji in kaj stane kava ali pijača, kakšno pivo točijo in ničesar več. Tudi v stanovanjskih hišah se ne smejo najemniki z židom sestajati, niti se pozdravljati. Kljub temu družabnemu bojkotu se morajo vzdrževati napram židom v službi zakonski predpisi. Če lastnik podjetja žida ne more takoj odstraniti iz službe, mu sme dajati samo naročila, ki se tičejo dela, vseh drugih nepotrebnih razgovorov pa se mora vzdržati. — Židje morajo nositi poseben predpisan videen znak.

Mesec »Češke knjige« bodo zopet priredili v letošnjem decembru. Lansko leto so v mesecu »Češke knjige« priredili 512 razstav češke knjige, ki jih je obiskalo 1.260.000 ljudi. Dalje 2272 književnih večerov, 1913 gledaliških predstav, 329 koncertov in drugih umetniških produkcij. Ta ogromni uspeh lanskega leta je prireditelje tako navdušil, da bodo tudi letošnji december posvetili češki knjigi in se tako oddolžili češkemu pisateljem in češki knjigi. Žito je bilo treba oddati. Kmetje so morali do konca oktobra izročiti vso množino posameznih vrst žita, ki jim je bila predpisana za oddajo.

Najvišjo ceno za čebulo je vlada določila v vsem Protektoratu na 1.90 kron za 1 kg.

Koliko je v Pragi hišnikov? Organizacija hišnikov v Pragi javlja, da je to težko ugotoviti, toda v sami Pragi jih je organiziranih okrog 30.000, je jih pa gotovo še več.

Avtomobili »Praga« v Jugoslaviji. (ČTK.) Državna tovarna avtomobilov v Rakovici je prejela veliko naročilo za tovarne avtomobile tipa »Praga« iz Beograda. Iz Prage so že odpisali v Beograd potrebne dele teh vozov, v kolikor jih ne izdelujejo v Jugoslaviji.

Iz Slovaške

Nove ulice v Bratislavi. V glavnem slovaškem mestu Bratislavi so spremenili 80 ulicam in trgom imena, ki so še spominjala na dobo minulih 20 let. Že pred letom je bil najlepši trg v Bratislavi imenovan po Adolfu Hitlerju, a glavna ulica v onem delu Bratislave, kjer bivajo Nemci, je dobila ime Hermana Göringa, druga zopet Baldur von Schiracha in cesta F. S. (Freiwillige Schutzstaffel nemške stranke). — Zvezo s silami osi pa predstavlja Trg Mussolinija. (ČTK.)

Zaplenjeno slanino Marcela Steinerja v Celju v teži 1940 kg je kupila celjska občina na dražbi po din 16 in jo bo prodajala po din 18 za kg.

Tok je ubil 16 letno deklico Pepco Potočnikovo v Vojniku, ko je na dvorišču poskušala odmotati psa, ki se je zapletel v odtrgano žico električnega voda, ki je bila pod tokom.

Hace, znani vlomilec in morilec, pride pred sodišče, ker je preiskava proti njemu zaključena. Spis tehta 25 kg.

Nekdanji predsednik republike Poljske in slavni pianist, Paderewski, je odpotoval na nekem ameriškem parniku iz Lisabone v New York. — Časnikarjem je izjavil, da namerava ostati v Združenih državah štiri tedne. Ob odhodu se je prisrčno zahvalil portugalskim oblastem za skrb, ki jo posvečajo poljskim beguncem.

Protestantske cerkvene občine na Nizozemskem in židovsko vprašanje. Vse protestantske cerkvene občine na Nizozemskem so vložile pri nemškem generalnem guvernerju Seyss-Inquartu protest proti nedavnemu odloku nemških oblasti na Nizozemskem, ki odstranja iz državne službe vse Jude. Protest je bil seveda zavrnjen. Nizozemska protestantska cerkev je proti rasizmu, sklicuje se na to, da je bil tudi Kristus kot človek Jud in da je učil ljubezen in strpnost med vsemi narodi in rasami. — Ker je bil Kristus Bog in je videl v naprej razvoj judovskega naroda, bi gotovo ne bil prišel na svet kot član tega naroda, ako bi bil smatral, da pripadnost k temu narodu pomeni sramoto za človeka.

POZOR, CENJENO OBČINSTVO!

Od četrta 7. do vključno srede 13. novembra predvajamo originalni rusko-sovjetski film, največjo glasbeno senzacijo sodobnega filma

VOLGA, VOLGA

Sijajni domisleki, humor in izvrstna glasba, ki spremlja ves film. Prosimo, da si vsakdo nabavi vstopnice v predprodaji.

V glavni vlogi: LJUBA ORLOVA, nepozabna umetnica in pevka iz znamenitega filma „PASTIR KOSTJA“ in slavni komponist L. O. Dunajevski ter režiser G. V. Aleksandrov. — V tem izbornem filmu sodeluje nad 400 najboljših ruskih glasbenikov, plesalk in plesalcev. Do danes povsod največji filmski uspeh od obstoja kinematografije.

KINO „ESPLANADE“ MARIBOR Telefon 25-29

Churchill napoveduje še dolgo vojno

Dne 5. novembra je govoril angleški ministrski predsednik Churchill v angleškem parlamentu, prvič odkar je začela italijansko-grška vojna; rekel je:

»Hitler je začel vojno proti Angliji z grožnjo, da bo spremenil angleška mesta v prah in pepel. Toda London in ostala angleška mesta še vedno stojijo. Naše izgube znašajo 14.000 mrtvih in 20.000 ranjenih civilnih prebivalcev. Stiri petine od tega števila jih odpade na London. Izgube vojakov v slednjih napadih pa so izredno majhne, ubitih je bilo doslej 300 vojakov, 500 pa ranjenih. Število porušenih hiš še dolgo ni tako veliko, da bi domače varovalnice ne mogle pokriti povzročene škode. Izmed tovarn za orožje in letala ni nobena tako porušena, da bi ne mogla nadaljevati z delom. Sovražnik je v svojih napadih na Anglijo gotovo zastavil vse svoje sile, uspeha pa ni imel in njegova ofenziva je splahnela.

V začetku napadov na Anglijo sem dejal, da bodo na vsako sestreljeno angleško letalo odpadla 3 nemška letala in da bodo zgube na letalcih kot 1 : 6 v korist Anglije. Točno tako je res, samo s to razliko, da so zgube na letalcih 1 : 10 v korist Anglije. S povečanjem proizvodnje letal doma in dobavami iz dežel imperija in Zedinjenih držav, smo na najboljši poti, da skoro dosežemo ravnotežje sil v zraku in kmalu na to tudi nadmoči.

Več opravka nam daje vojna podmornic, kajti sovražnik ima v tem oziru boljši položaj, kakor ga je imel med svetovno vojno. Vendar tudi ta nevarnost, ki pa ne more resno ogroziti naše mornarice, bo skoro minila, ako že ni. Baš sedaj bo uvrščenih v našo mornarico 50 ameriških rušilcev in bo začel lov na podmornice. Gledati moramo v bodočnost in pripraviti našo mornarico, da bo dosegla nalogam, ki jih bo treba izpolniti v letih 1943 in 1944. Doma bomo morali izkoristiti zemljo, da bomo pridelali večji del življenjskih potrebščin, da ne bo naša mornarica preveč obremenjena s prevozi živil, ampak na razpolago za prevoze čet in vojnega materiala. Deistvo, da ni prišlo do vdora v Anglijo, dasi je bil to gotovo trden namen sovražnika, pomeni za nas zmago. Kajti za ta vdor je izvršil sovražnik ogromne priprave, mi pa smo mu prekrili načrte. Nevarnost s tem seveda še ni minila.

Kaj je z bombažem?

Pošiljka iz Carigrada še vedno ni prispela.

Zadnje čase se je pisalo o pošiljki bombaža za našo tekstilno industrijo, ki da je že prispela do Carigrada in je sedaj odvisno samo od naše železniške uprave, da pošlje tja 50 tovornih voz, ki bodo prepeljali 500 ton tamkaj vskladiščenega bombaža v našo državo.

Ta pošiljka bombaža pa ni prispela v našo državo pred izbruhom italijansko-grške vojne. Kako bo pa prispela sedaj, pa ne vemo. Kajti železniška proga do Carigrada vodi iz naše države preko Bolgarije in nato majhen košček preko Grške in baš na tem koščku proge je sedaj prenehal ves promet. Po najnovejših poročilih je zopet vzpostavljen, toda za kako dolgo.

Kaj bo z delavstvom zaposlenim v naši tekstilni industriji?

Naj vendar merodajni povedo, kako je s prevozom bombaža iz Turčije in naj se ne pusti begati javnost z vestmi o pošiljkah bombaža, o katerih nazadnje nihče ničesar ne ve.

Mine na našem Jadranu. Blizu luke v Dubrovniku so te dni potegnili iz vode par min, ki jih je južovina zanesla v naše vode. Zaradi tega je bilo odredeno, da se ukine nočni promet obrežnih parnikov na vsem Jadranu. — Blizu Bara na skrajnem koncu naše države, pa je morje naplavilo trupla mornarjev neke tuje države in več predmetov neke potopljene ladje. Nek kmet, ki je skušal potegniti trupla in posamezne predmete na obalo, je utonil.

Bombaž iz SSSR na Madžarsko. DNB javlja, da so si izgovorili Madžari pri svojih nedavnih razgovorih v Moskvi predvsem tudi dobavo večje množine ruskih surovin, zlasti bombaža.

Naša vojska, ki se zbira iz vseh delov imperija se mora izpolniti tako, da bo v stanju priti na pomoč zaslužnim narodom v l. 1942, ako se sovražnik prej ne vda. Ko je v juniju ostala Anglija sama v boju proti sovražniku, smo preživljali najhujše čase. Med tem pa smo morali začeti pošiljati desetisoče vojakov, ki smo jih zbrali za obrambo našega otoka v Egiptu in Sudan. Prevoze smo izvršili z našimi ladjami, na katerih smo tudi prepeljali vojni material. Zadostuje naj, ako navedem, da so naše postojanke v Afriki mnogo boljše zasedene z vojaštvom, kot pa bi si pred petimi meseci mogli misliti.

V Egiptu doslej nismo imeli prilike, da bi se spopadli s sovražnikom v velikih bitkah. Italijanska poročila navajajo, da znašajo zgube italijanske vojske v dosedanjih bojih v Afriki 800 mrtvih, 700 ranjenih in 860 pogrešanih. Naše izgube pa so 66 mrtvih, 68 ranjenih in 36 pogrešanih. Razmerje izgub je 20 : 1. Seveda ni mogoče napovedati, kako bodo potekali boji v bodočnosti. Prepričan sem, da se bodo vršile še velike bitke, če ne sedaj pozimi, pa vsaj na spomlad. Naše sile v vzhodnem delu Sredozemskega morja so se ojačile in so večje, kot so bile svoj čas skupno s Francijo. Naša sila na morju, skupno z našo zaveznico Turčijo, je trdna.

Med tem je bila napadena Grčija. Pri tem se je pokazalo, da še žive narodi, ki niso vojni, da bi se podvrgli, ampak so odločeni boriti se za življenje in čast. Grčija je bila strogo nevtralna. Anglija se je izogibala vsemu, kar bi moglo spraviti nevtralnost Grčije v nezgoden položaj. Grška vlada pa je skrbno prikrivala vse svoje ukrepe v obrambo lastne varnosti, da jih tudi mi nismo poznali. Grčiji smo obljubili naše jamstvo.

Javnost zanima kakšna bo naša pomoč Grčiji. Ako bi rekel preveč, bi vzbujal pretiran optimizem, ako bi rekel premalo, bi to povzročilo potrtost, ako bi navedel dejstva, bi to služilo samo našemu neprijatelju, ki bi želel to izvedeti. Naše sile že prihajajo Grčiji na pomoč, prišle pa bodo še druge. Naše čete so se izkrcale na Kreti in drugod. Iz teh oporišč smo že začeli vršiti napade na italijanska mesta v južni Italiji. Ti naši napadi pa se bodo vedno bolj stopnjevali in bo sovražnik občutil vso silo našega protidarca v zraku in na morju.

Navijanje cen domačemu bombažu

Bombaž pridelujemo v manjših količinah tudi v južni Srbiji. Ta bombaž pa seveda po kakovosti znatno zaostaja za bombažem, ki prihaja iz inozemstva.

Sedaj, ko je nastalo pomanjkanje bombaža, je začelo pri nas neverjetno verižništvo z bombažem iz južne Srbije. Lani se je ta bombaž plačevalo po din 16 za kg, kar je bilo 50 odst. nad ceno, ki se je plačevala za bombaž na svetovnih tržiščih. Letos pa zahtevajo prekupčevalci, razni hadžije, kar po din 70 do din 80 za kg bombaža. To je neverjetno oderuštvo, ki bi ga bilo treba preprečiti z uredbo o prisilni oddaji bombaža.

Kajti navaden molinos, ki bo stkan iz tega bombaža, bo stal meter najmanj din 25. Kdo pa naj tako platno, ki je namenjeno za najrevnejše sloje, kupi? — Treba bo res železne roke v našem gospodarstvu, da se bombaž ne izloči iz kroga.

Prve pošiljke tega ruskega bombaža so baje že prispale na Madžarsko.

Umrtnice škodljivca naroda. DNB, Dne 22. oktobra je bil usmrčen Poljak Karel Grisa, rojen 16. oktobra 1922, katerega je izjemno sodišče v Zelle obsodilo kot škodljivca naroda na smrt. Grisa, ki je dobil kot poljedelski delavec zaposlitev v rajhu, je hotel iz Poljske nacionalne sovražnosti napram Nemčiji v sabotažnem namenu iztržiti vlak, zanetil je požar v gozdu in ga podtaknil še na enem mestu.

Ne bodi z naračnino v zaostanku!

23 let ruske revolucije

bo poteklo 7. novembra.

Po marčevi revoluciji 1917 je poskušala generaliteta s pomočjo Kerenskega nadaljevati vojno, kar pa se ji ni posrečilo. General Kornilov, ki je hotel septembra napasti tedanji Petrograd in pregnati sovjet delavcev, je moral svoj poskus opustiti, ker so ga čete zanusile. Geslo boljševikov, levega krila socialne demokracije, ki je propagiralo mir in razdelitev zemlje kmetom, je razkrojilo rusko armado. V oktobru je bil Trockij izvoljen na čelu sovjeta v Petrogradu. V dneh 7. in 8. novembra so boljševiki vpriporili novo oboroženo

vstajo in zmagali. (To se je zgodilo po ruskem koledarju 25. in 26. oktobra, zato se ta revolucija imenuje tudi »oktobrska revolucija«). Kerenski je pobegnil. General Kornilov, ki je 12. novembra še enkrat poskusil napad na Petrograd, je bil poražen pri Carskojem selu. Kot predsednik sveta ljudskih komisarjev pa je bil od delegatov sovjeta izvoljen Lenin. S tem je zmagala boljševiška revolucija in od tega dne tudi obstoja Zveza socialističnih sovjetskih republik.

Gospodinja in draginja

Dokler so bile pri nas življenjske potrebe še poceni, je večina gospodinj še kolikor toliko mogla skrbeti za izdatno hrano svoji družini.

Ko pa so se nenadoma in brez vidnega vzroka dvignile cene nekaterim življenjskim potrebščinam celo za 100 odst., se je lotilo gospodinj veliko razburjenje.

V svojih zadržkih, na trgu in kjerkoli si bodi, so se posamezno ogorčeno upirale strahovitemu skoku cen; na ulici so govorile in še govorijo o tem, doma spravljajo še moža in otroke v slabo razpoloženje.

Kako tudi ne. Nenadoma so v svetu, izven njenega doma, v svetu, s katerim ona nima pravih stikov, ne vpogleda v gospodarski in finančni preokret, zamajale stene. Ta pretresljaj pa občuti v prvi vrsti prav ona. Mož da denar na mizo, ona pa naj gleda, da s preskromnimi dohodki večkrat na dan nasiti družino. Kako bo to naredila, je njena stvar.

V tem trenutku je žena začutila, da se ji godi krivica neke od zunaj in da se mora zato odlešati bolj budno udeleževati javnega življenja, ko vendar od tega zavisi njen in njenih otrok življenjski obstoj. Vzroki draginje so jo začeli zanimati, žal ji je postalo, da se ni pravočasno postavila za take zakone, ki bi onemogočali spekulacijo in izrabljanje malega človeka po veletrgovcih, bankirjih in finančnikih.

Žena čuti, da sama ne pride tem vzrokom do dna, da si sama ne bo mogla zboljšati položaja; zato išče bolj kot kdaj stika s tovarišicami, ki prenašajo iste težave, kakor ona.

Najlažje pa se pomenijo in posvetujejo go-

spodnje vseh slojev, ki jih je draginja več ali manj zadela, v društvu, ki je gospodinjam namenjeno, to je v »Zvezi gospodinj«, ki ima vsak prvi petek v mesecu svoje sestanke v »Vesni« ob 20. uri.

33 tisočakov so založili. V Škofji Loki sta v trgovini pri Erjavčevih v sept. dva vlomilca odnesla nekaj blaga. Domači so javili, da sta izropala tudi blagajno, v kateri je bilo 33 tisočakov. Sedaj pa so teh 33 tisočakov našli. Iz tisočakov je namreč gospodar napravil zvitek, ki je zdrsnil skozi nemo špranjo v predalu v notranjost pulta. Vlomilca sta bila torej po nedolžnem osumljena.

V OGLEDALE

»Straža v viharju« v sporu z »Mladimi borci«. Znano glasilo ekstremnih študentov »Straža v viharju« se je zapletlo v oster prepir z glasilom načelno čiste katoliške mladine »Mladi borci«. Prepirajo se, kdo zastopa pravilna katoliška načela. Načelno čisti »Mladi borci« očitajo Stražarjem, da zlasti glede stanovske države zavzemajo oportunistično totalitarno, ne pa katoliško stališče, kakor ga je obrazložil papež v encikliki. Sedaj objavljajo v »Straži« bivši predsedniki »Akademske zveze« posebno izjavo, v kateri branijo stališče »Straže v viharju«. Značilno je, da so bivši predstavniki že postali visoki uradniki »Narodne banke«, »Privilegirane agrarne banke«, »Združene zveze«, uredniki »Slovenca« in tajniki JRŽ.

Delavski pravni svetovalec

Plačilo rejenke (Selnica ob Dravi)

Vprašanje: Nek posestnik je sprejel kot svojo 8 letno deklico in jo je imel do 15. leta pod obljubo, da bo prejela za njim posestvo. Ko mu je sedaj do 15. leta zastoj delala, jo je naenkrat spodil od hiše in se je deklica zatekla k meni. Ali more zahtevati kako plačilo?

Odgovor: Ker deklica pri posestniku ni bila v službenem razmerju in se je on z njenim delom skozi 7 let okoriščal pod neizpolnjeno obljubo izročitve posestva, sme zahtevati deklica od posestnika plačilo za delo skozi vseh 7 let, s katerim se je posestnik brez pravnega naslova okoriščal. Zasluzek za takšno delo ne zastara v treh, ampak šele v 30. letih. Zahtevati more deklica primerno odškodnino, ki je v tistem kraju običajna za takšne deklice.

Dota in nujni delež posestniške hčere (Vrhnika)

Vprašanje: Oče moje žene je boljši posestnik, ki je pred večimi leti oženil dve starejši hčerki na dobra posestva ter je dal vsaki po din 2500 dote in še vsaki balo v vrednosti po 18.000 din. Pred par leti sem nato jaz poročil tretjo mlajšo hčer, kateri je oče obljubljal, da jo bo ravnokar odpravil kot prvi dve, ker je pridno in celo delj časa delala pri hiši. Ker pa je ta hčerka poročila »navadnega delavca«, ji

noče oče sedaj ničesar dati, še balo je dal samo zasilno, češ da je to že dobro za hčerko, ki je »šla na nič«. Vsega skupaj je potrošil za to tretjo hčerko komaj din 3000, torej velikanjska razlika. Ali bi mogel jaz zahtevati od očeta, ki še vedno sam gospodari, da bi mi izplačal vsaj ono doto din 2500, kakor jo je dal prvim dvema? Ako bi tega ne dosegel, ali bi lahko zahteval vsaj nujni delež? Očetovo posestvo je vredno okrog 50.000 din, z mojo ženo vred pa so štirje neodpravljeni otroci.

Odgovor: Če oče ni imel upravičenega razloga, da bi hčerki branil poroko, sme hčerka zahtevati, da ji izplača že sedaj primerni znesek na račun dote. Primeren znesek pa bi bil sedaj gotovo vsaj oni, kot sta ga dobili prvi dve hčerki, sestrji Vaše žene. Doto pa lahko zahteva le Vaša žena od očeta, ne Vi. Nujni delež lahko zahtevajo otroci šele po smrti staršev.

MALI OGLASI

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom L. I. I. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru

Sodna ulica šte. 20

Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26

(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adol Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.